

Integrace nebo Inkluse?

Vzdělávání dětí se
speciálními
vzdělávacími
potřebami - vývoj

Vývoj přístupů ve vzdělávání dětí s postižením

Od segregace k inkluzi

Postižení defekt

- Reedukační koncept
- Restrikce, izolace
- Expertní péče
- Speciální školy, instituce

Sociální model postižení

- Integrovaný koncept
- Expertní diagnostika
- Speciální i běžné školy, otevřená institucionalizace

Bio-psycho-soc-model postižení

- Inkluzivní koncept
- Interní diagnostika
- Škola hlavního proudu vzdělávání

Výchovný ústav Zvláštní škola internátní

- Izolace, střídání prostředí
- Bez kontaktu s rodinou
- Pracovní skupiny
- Učební obory, ZŠ

Výchovný ústav Dětský domov se školou

- Otevřenost, stabilita
- Kontakt s rodinou
- Vzdělávání, profesní příprava
- Intervence

Bio-psycho-soc-model postižení

- Alternativní formy instit. výchovy
- Podmínečné pobyty v rodině
- Vzdělávání podle možností dítěte

Medicínský Sociální Psychosociální Model Postižení

P = limit pro fungování

P = omezení

a) z prostředí

b) z přístupů lidí

**Least Restrictive
Environment**

P = bariéra kvality
života

P = výsledek vztahů
mezi zdravotním
stavem, osobností a
prostředím

**Začlenění
Účast**

Kritéria efektivního speciálního vzdělávání medicínský – reedukační koncept

- **Expertní péče**
- **Nezbytnost speciálního pedagoga – specializovaná kvalifikace, zkušenost**
- **Externí specialista – na částečný nebo plný úvazek diagnostikuje, konzultuje, reedukuje**
- **Speciální škola – speciální prostředí, speciální pomůcky, zařízení, speciální dotace**
- **Omezení vlivu rodiny – „laické názory“**

Integrace

- **Rozdílnost** ve škole je akceptována
- **Speciální vzdělávací potřeby**
- **Individuální vzdělávací plány – osnovy, přístupy učitele**

Inkluse

- **Rozdílnost** ve škole je přínosem pro kvalitu
- **Individuální vzdělávací potřeby**
- **Celoškolský přístup adaptované společné osnovy – individuální volba žáka**

Reedukační koncept

léčebně pedagogický, remedial

- Defekt=školní nedostačivost
- Psychologická (externí) diagnostika-reedukace
- Trvalost diagnózy
- Péče-klient
- Polovina 20.stol až ???
- Speciální školy
- Speciální osnovy
- Speciální pomůcky
- Speciální reedukační péče
- Nenávratnost přeřazení=vyčlenění

Medicínský model postižení

- Paradigma defektivity
- Chudoba=nemoc
- Lékařská diagnóza
- Defekt, postižení
- Počátky v poválečném období
- Lékařská intervence – základ
- Vzdělávání vychází z lékařské diagnostiky
- Význam vzdělání a vzdělávání nedoceňován
- Institut nevzdělavatelnosti – neměnné rozhodnutí

Speciální vzdělávací potřeby - koncept

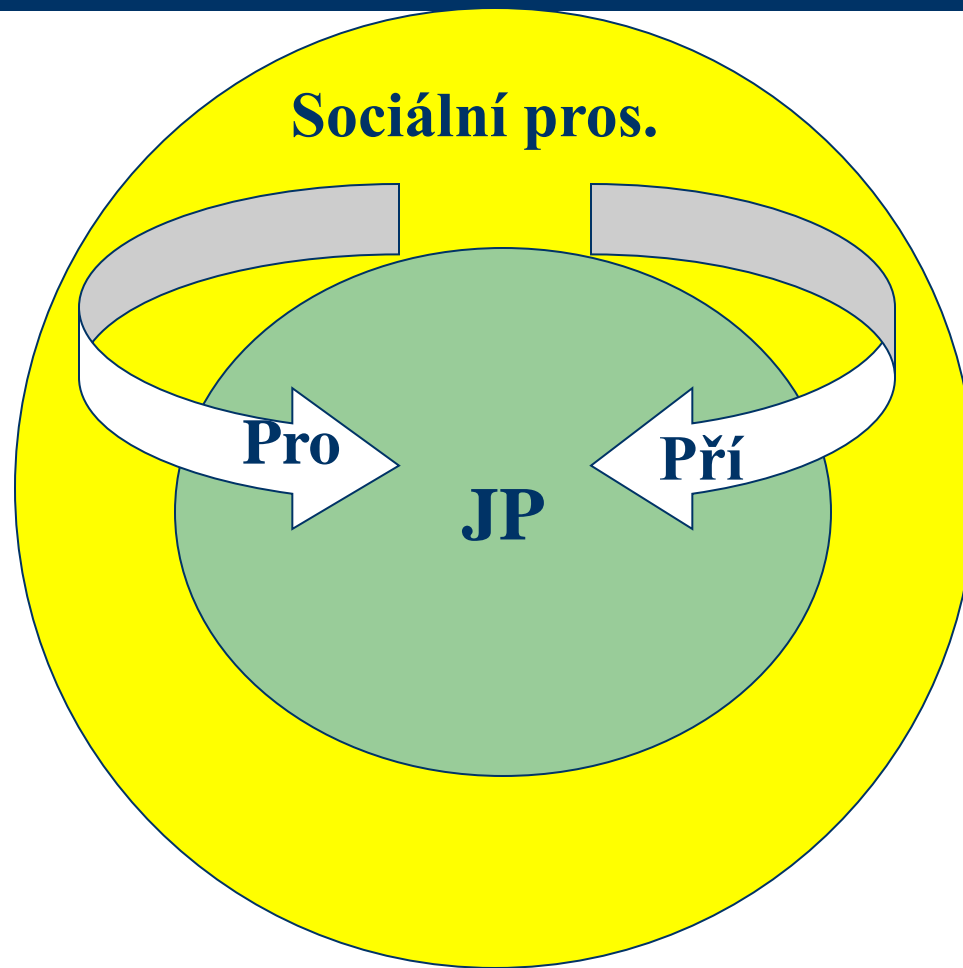
- **Least Restrictive Environment**
- **Zabránit vytváření omezujících zkušeností**
- **Omezit diskriminující, limitující podmínky,**
- **Vzdělávání co nejbližší běžným třídám**
- **Vzdělávání podle speciálních osnov**
- **Role speciálního vzdělávání – kompenzace oslabení, limitů**

United Standard Rules (1993)
Toward Equalisation, (1996)

Sociální model postižení

- Paradigma – odklon od postižení k **limitu pro fungování**
- Postižení je komplexní systém sociálních omezení, která zatěžují lidi s postižením a která vyplývají z diskriminačních tendencí ve společnosti
 - **Jedinec s postižením získává zkušenost s omezeními a) z prostředí b) z přístupů lidí**
(UN Standart Rules, 1993)

Sociální model postižení – speciální vzdělávací potřeby koncept

Integrace koncept

- **Alternativa ke vzdělávání ve speciálních školách**
(Warnock, 1978)
- **Placement -začlenění ŽP do běžné školy, vrstevnické skupiny**
- **Základní myšlenkou integrace je rovnoprávný přístup ke vzdělání**
- **Očekává, že se ŽP přizpůsobí „normálním podmínkám“ školní třídy (společnosti)**
- **Cílem je normalizace**
- **Pozice moci a výjimečnosti těch, kteří diagnostikují, poskytují podporu a péči** (Bürli, 97, Daniels, Gardner, 2000)

Kritéria efektivního speciálního vzdělávání- integrace koncept

- Speciální osnovy – individuální vzdělávací plány
- Externí diagnostika, hodnocení – týmový charakter
- Nezbytnost revize diagnostiky
- Speciální podpora - přizpůsobit školní výkon normám školy hlavního proudu
- Speciální opatření při výuce
- Akceptuje odlišnost
- Rovnoprávné zacházení a přístupy

Inkluse koncept - východiska

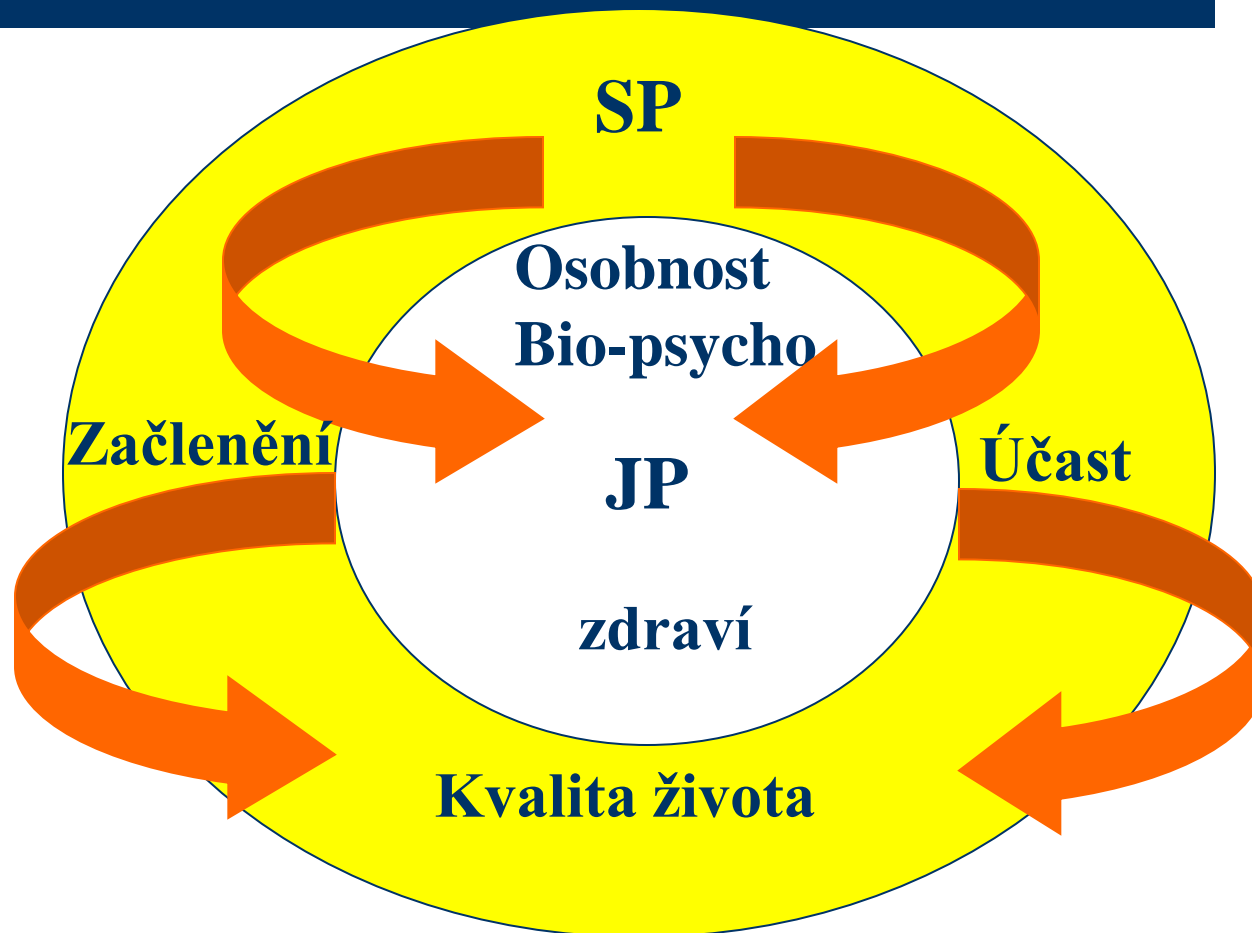
- Spojen s kvalitou života jedinec s postižením
- Vzdělání je jedním z předpokladů úspěšného sociálního začlenění
- Školní neúspěch zakládá sociální vyčleňování
- Školní neúspěch ovlivňuje budoucí kvalitu života

Biopsychosociální koncept postižení

- Postižení je chápáno jako výsledek vzájemných vztahů mezi zdravotním stavem, osobnostními faktory a externími faktory, ve kterých jedinec žije.
- Základní myšlenkou inkluze je kvalita života a možnosti plného začlenění do sociálních aktivit.

(WHO, 2001)

Biopsychosociální model-inkluse

Inkluse koncept - vzdělávání

- **Vzdělávání má vést k podpoře individuálního rozvoje prostřednictvím vstřícného školského prostředí.**
- **Individuální neúspěch ve vzdělávání je vnímán jako bariéra pro dobrou kvalitu života**
- **Škola nese odpovědnost za překonání individuální bariéry v přístupu ke vzdělání.**
- **Rozdílnost ve škole, třídě je vnímána jako možnost rozvoje kvality vzdělávání**

Kritéria efektivního speciálního vzdělávání- inkluze koncept

- **Respekt k odlišnosti – přispívá ke zdravé a silné společnosti**
- **Názory a postoje žáků jsou základem kvality vzdělávání – efektivita, bezpečí, motivace**
- **Vzdělávací potřeby - celoškolský přístup- společné osnovy**
- **Bariéry ve vzdělávání - modifikace výuky v rámci školního kurikula**
- **Orientace na úspěchy žáků a jejich sociální rozvoj**
- **Kvalita školního života pro všechny žáky**

Inkluzivní koncepty - PCH

- Jak se projevují
 - ve škole
 - v institucionální výchově
 - v konceptech speciálně pedagogické práce
 - v systému podpůrných služeb a zařízení
 - v legislativě

Role speciální pedagogiky v inklusivním konceptu

- Předcházet vytváření bariér ve vzdělávání (školnímu neúspěchu), ve vývoji problémů v chování
- Snižovat rizika sociální exkluze – sociální vyloučení
- Stěžejní působení je
 - v podmínkách škol hlavního proudu – záškoláctví, perspektiva, motivace ke vzdělávání
 - v práci s rodinou a komunitou – sanace rodiny

PREVENCE RIZIKA ŠKOLNÍHO NEÚSPĚCHU

Daniels, Gardner, 2000, Jahnukinen, 2001, WHO, 2001